

НОВИ ЖИВОТ ИКОНА ИЗ ДВОРСКЕ ЦРКВЕ МИЛОША ОБРЕНОВИЋА УМЕТНОСТ И ПЕЧАТЊА МИЛОШЕВОГ ДОБА

Весна Шујица

Бранислава Поповић

Ружица Васић

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” Београд

Републички завод за заштиту споменика културе
Београд

Београд 2013.

Издавачи
Универзитетска библиотека “Светозар Марковић” у
Београду
Републички завод за заштиту споменика културе - Београд

За издавача
Проф. др Александар Јерков

Аутори изложбе и каталога
Весна Шујица
Бранислава Поповић
Ружица Васић

Стручни сарадник
Ивана Продановић-Ранковић

Сарадник на изради библиографије
Зоран Бајин

Рецензент
др Јелена Стевановић

Дизајн
Немања Смичиклас

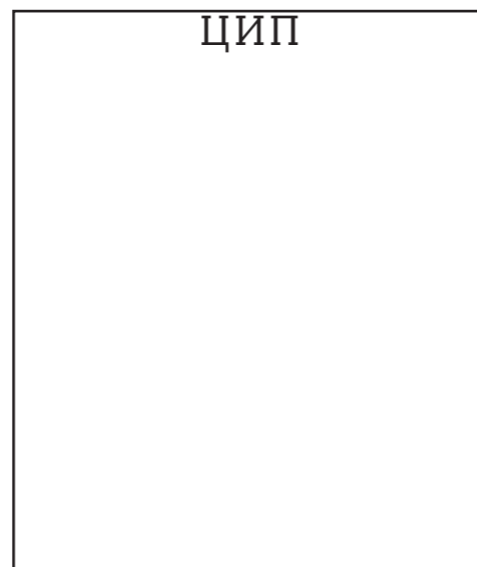
Прелом каталога
Иван Билишков

Фотографије
Маријана Протић
Ружица Васић
Павле Марјановић
Наташа Матовић

Штампа
Штампарија Српске Православне Цркве

Тираж
200 примерака

2013.

САДРЖАЈ

Импресум	2
Уметност и печатња Милошевог доба.....	5
Иконе олтарске преграде дворске капеле у цркви Покрова пресвете Богородице у Баричу	9
Нови живот икона из дворске цркве Милоша Обреновића.....	15
Библиографија	31
Из рецензије	51

УМЕСТО УВОДА

О ПРИЛИКАМА

Недуго после 1813. године и несрећне пропасти, Првог српског устанка под вођством Војда Карађорђа, не могавши трпети више свакодневни терор Турака, диже се народ српски 1815. године на Други устанак, овај пут под вођством Милоша Обреновића.

Порта цариградска посла чак две војске да сатру Србију, али Русија запрети ратом Турској, те спаси Србију и устанике од сигурне пропасти.

Већ 1816. године Руси почеше код Порте интервенисати ради задобијања аутономије српске. Тим поводом, народ преко депутата својих, у нади упути „Високочајшој Порти от народа сербског прошеније“, у чијој је седмој тачки стајало следеће:

„Да би дозвољено било у местима где Књаз и Совјет за добро нађу, школе водвизати и науке сваке по возможности својој заводити и печатњу књиг имети“.¹

Нажалост, са Турцима се без силе, у то доба изгледа преговарати није могло, па тек 1829. године, након што Руси са Турцима заратише и славно их победише, испословаше Срби од Султана 1830. године први и други „Хатишериф“ у којима би предвиђено да ће:

„Срби имати власт постављати у земљи

¹ Михаило Гавриловић, *Милош Обреновић*, Нова штампарија „Давидовић“, Београд 1908, стр. 516

својој печатње књига, болнице и школе ради васпитанија деце своје“.²

Тако се, тек са стицањем аутономије култура и просвета почеше брже развијати, а за време зачетка новог културног и просветног препорода код Срба, поче се сматрати доба владавине књаза Милоша Обреновића, не само због васпостављања прве штампарије српске, већ и због низа новина унетих у живот и културу тадашње Србије.

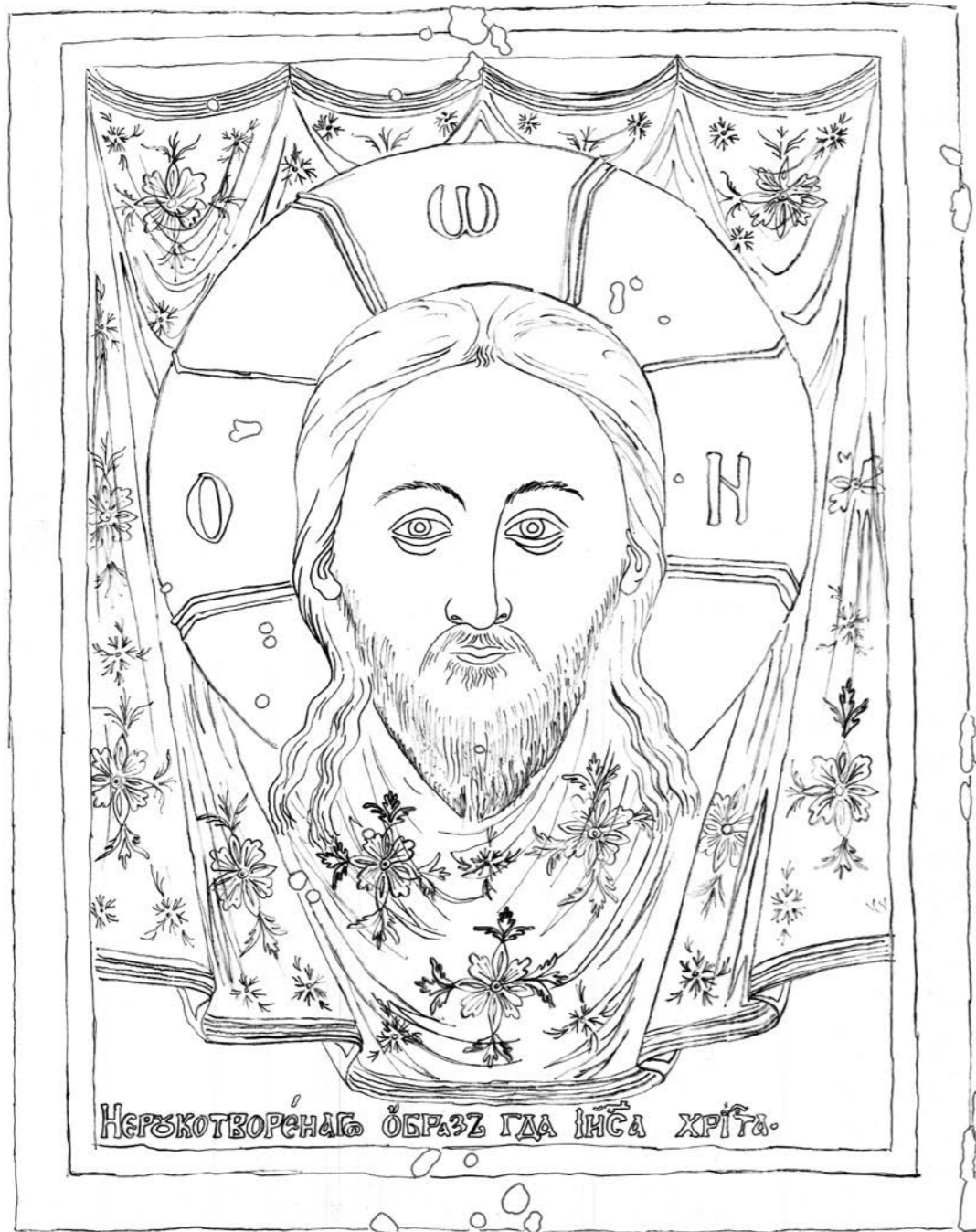
О МУЗИЦИ И ПОЗОРИШТУ

Мало је познато, а и данас се ретко може чути, да су у Милошево доба биле активне и позоришне трупе у пратњи „Књажевске банде“, која је 1833. године у свом саставу имала чак тридесет „свирача“, а „под палицом“ сомборског Јеврејина, од стране књаза Милоша у чин „капелмајстора“ произведеног Јосифа Шлезингера, првог српског професионалног музичара, који је многе српске народне песме прибележио и неколике српске маршеве компоновао.

Позоришне представе су тада игране само за Књаза, његову породицу и „већу“ господу, а репертоар су у главном чиниле комедије са тематиком из савременог живота.

Познато је и то да је књаз Милош позоришну представу умео прекинути и затражити да се по-

² Исто.

нека песма поново изведе, па је остало упамћено да су му омиљене биле „Коконица“ и „Болан ми лежи кара-Мустафа“.

О СЛИКАРСТВУ

У то доба Књажево, по читавој Србији не само међу господу, официре, дворске и државне службенике, већ и међу трговце и занатлије, увелико је у моду ушло портретисање. Позивани су многи сликари, а међу најтраженијима били су: Јања Молер, Константин Лекић, Димитрије Јакшић, Урош Кнежевић, Павел Ђурковић и други.

Од њих су неки, попут Уроша Кнежевића и Књаза сликали. Познат је његов портрет Милоша Обреновића „у народној униформи целе природне величине“, а други је „историческо изображеније“ из времена избављења Србије „од тирјанства и пропасти“³. Сигурно знамо да је књаз Милош, Кнежевића ангажовао и да му ордење осмисли.

Необично умеће и лепота дела сликара из доба Милошевог, навела је и нас, из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, да у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе Србије, организујемо ову изложбу, како бисмо очима београдске и српске јавности, макар донекле приближили дух и културу тога времена.

О ШТАМПАРСТВУ

Ипак, да би се имао потпунији увид, мора се напоменути да је прву српску штампарију у ослобођеној Србији, књаз Милош Обреновић више пута поручивао и чак три пута плаћао.

3 Павле Васић, *Војвођански сликари у Србији: (1817-1850)*, Матица српска, Нови Сад 1950, стр. 95

Коначно, после деценије Књажевих покушаја, 21. маја 1831. године, штампарију купљену у Петрограду, из Русије у Србију, донели су Аврам Петронијевић и Цветко Рајовић, а за првог управника ове „Књажеско-српске печатње“ постављен је Немац Адолф Берман, који је тим поводом из Петрограда и дошао.

Нажалост, васпостављање и руковођење штампаријом пратиле су многе неприлике, тако да је у Београду штампање прве књиге било започето тек 5. марта 1832. године. Но, како је недаће било готово немогуће разрешити, 16. септембра 1833. године, по налогу књаза Милоша, штампарија бива пренета ближе двору, у Крагујевац, где „Књажеско-српска печатња“ остаје све до половине јуна 1835. године, после чега поново бива враћена у Београд.

Хроничар тога времена, Александар Арнаутовић, о „усуду“ и приликама који су пратили прву српску штампарију, пише:

„До јула 1835. године Штампарија основана у Србији, у Београду, сматрана је врло често за личну Кнежеву имовину, кадкад врло нејасно говорило се да је то „народно добро“. Од назива „Књажеска Печатња“ и „Београдске Типографије“ прешло се на назив „Књажеско-Српска Књигопечатња“. И ни по чему се није могло одредити чија је својина, јер је по писмима појединаца изгледало да је то Кнежево имање, а по „наставленијама“ могло се закључити да је она својина „Књажества Србије“.⁴

Убрзо, по угледу на Књаза Милоша и црногорски владар, српски владика Петар II Петровић Његош, својој малој и сиромашној, али жељној просвећења и културе, јуначкој Црној Гори, добавља сопствену штампарију.

4 Александар Арнаутовић, *Штампарије у Србији у XIX веку*, Државна штампарија Краљевине Србије, Београд 1912, стр. 45

О ИЗДАВАШТВУ

Исти аутор описује и стање у српском издаваштву тога доба, које зачуђујуће изгледа као да је преузето из неке хронике нашег времена:

„Књиге су махом штампане о трошку писца. – „Српска стихотворенија“, „Живот и приљученија“ и „Забавник“, штампани су о трошку Глигорија Возаровића јединог онда београдског књижара и књиговесца. „Историја“ Милована Видаковића штампана је на корист штампарије, а писац је добио педесет талира“.⁵

ЗА КРАЈ

Добро опремљена и временом увежбана, „Књажеско-српска печатња“, преузела је на себе не мали део штампања издања на српском језику, како у тадашњој Србији, тако и у многим другим европским земљама у којима Срби живе. Потом, као „Државна штампарија“, послује ево и до дана данашњег, као „Београдски издавачко-графички завод“.

С тога, овом пригодом, у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“, на увид јавности београдској и српској излажемо књиге из фонда који поседујемо и у Одељењу реткости чувамо, а које су до 1839. године и изгнанства Милошевог из Србије, у овој штампарији и штампане.

ИКОНЕ ОЛТАРСКЕ ПРЕГРАДЕ ДВОРСКЕ КАПЕЛЕ У ЦРКВИ ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У БАРИЧУ

Настајање топчидерског, потоњег баричког иконостаса дубоко је уткано у политичку, културну и верску климу Србије кнеза Милоша Обреновића, када Велики господар одлучује да у долини топчидерског потока, подигне владарски комплекс и да капелу посвећену првим међу апостолима Св. Петру и Павлу опреми, како доликује придворном храму.

Ова архитектонска целина осим што обзнањује кнежеву намеру да престоницу из Крагујевца пресели у Београд, представља и први владарски двор подигнут у новој држави са сакралном грађевином, која, после низа варошких и сеоских црква, представља градителску круну његове обимне ктиторске активности током периода прве владавине, до 1839. године. Настала на прелазу од традиционалних средњовековних неимарских образаца ка западноеврпским архитектонским схватањима, израженим у примени упрошћених барокних елемената у изгледу западне фасаде са звоником, придворна црква у Топчидеру представља оличење времена у коме је тежња за сведеном репрезентативношћу била доминантна.

Приликом украшавања олтарске преграда намењене најотменијој кнежевој задужбини ангажована су тројица угледних сликара овог времена, Константин Лекић, Јован Стергевић или Стергијевић, познатији као Јања Молер и Димитрије Јакшић. Репрезентативна галерија иконописних дела, настала у периоду од 1834. до 1838. године, иако стилски неједначена,

спада међу најпрестижније поруџбине прве половине 19. века.

Сарадња између Константина Лекића, ангажованог 1834. године, прекинута је услед неспоразума око висине хонорара, већ по завршетку рада на престоним иконама Исуса Христа и Богородице. Сматра се да је сликар из Земуна, како се Лекић потписивао, посао у Топчидеру добио захваљујући родбинским везама са Димитријем Братоглићем, молером блиским кнезу Милошу још од времена устанка. Према већини истраживача, Лекић је прво сликарско умеће стекао у уметничкој радионици Хаџи Рувима и његовог наследника, Петра Николајевића Молера, по чувењу познатог сликара из времена Првог устанка. По слому устанка 1813. године, Лекић је прешао у Војводину, где је у радионици сремскокарловачког сликара Стефана Гавриловића наставио школовање и убрзо постао његов најближи сарадник. Сачуван је веома мали број његових радова, изведених већином у познобарокном маниру са доминантним рокајним елементима. Његове престоне иконе на дворској олтарској прегради, Богородица са Христом на престолу и Христ на престолу, одликује племенитост ликова, прозрачност плавих и ружичастих тонова и декоративност детаља.

Према уговору потписаном 1836. године, наставак осликавања иконостаса поверен је Јањи Стергевићу Молеру, омиљеном сликару кнеза Милоша, судећи по великом броју поруџбина које је добио од њега. Највероватније родом из

Македоније, судећи према оскудним подацима, Стергевић се у Србију досељава нешто пре 1822. године. Иконописачка радионица на чијем је челу био, извела је током друге и треће деценије 19. века, највећи број икона на олтарским преградама у кнежевини. Поддршка и наклоност коју је овом иконописцу пружао кнез Милош Обреновић, условила је високу продуктивност, па се тако његова дела могу наћи не само у кнежевим задужбинама, већ широм Србије (Крагујевац, Јагодина, Шетоње, Савинац, Остружница, Рипањ, Накучани, Брзан, Пожаревац, Каона, Наталинци, Благовештење Рудничко, манастир Драча, Вољавча, Придворица...). Свој препознатљив рукопис у стилу позног зографског сликарства са јасно видљивим утицајима барока, Јања Молер је оставио и на иконама дворске капеле. Преовлађујући број ликова без изразитих индивидуалних карактеристика, претежно сличних физиономија, повремено нескладне пропорције фигура, тврд и недовољно вешт цртеж, надокнађује бројношћу композиционих решења и изразитом декоративношћу.

Богато обрађене орнаменталне тканине са валерски моделованим наборима, контура дефинисаних извијеним затамњеним линијама, темпераментан колорит са доминацијом зелене и црвене, уз обилну употребу злата, као и украсни детаљи у ентеријеру остварили су раскошан стилски ефекат. Иконе дворске олтарске преграде спадају међу његова најбоља иконописна остварења, настала, могуће је, не само у намери угоди кнезу, већ и са циљем да усклади значај његовог положаја са угледом и лепотом престоничког храма.

Јања Молер, аутор је највећег дела овог иконостаса, почев од композиција у низу Великих празника (Рођење Богородице, Ваведење, Благовештење, Рођење Хрислово, Сретење,

Крштење Христово, Преображење, Улазак у Јерусалим, Васкрсење Лазара, Васкрсење Христово, Вазнесење, Неверовање Томино, Св. Тројица, Нерукотворени убрус), потом и икона апостолског низа (Св. Ап. Тома, Св. Ап. Јаков, Св. Ап. Андреј, Св. Ап. Матеј, Св. Ап. Марко, Св. Ап. Петар, Св. Ап. Павле, Св. Ап. Јован, Св. Ап. Лука, Св. Ап. Вартоломеј, Св. Ап. Симон, Св. Ап. Филип и Христ на престолу). Јањиним рукописом обележена је и целина од девет икона већег формата, које су по мишљењу неких истраживача биле намењене престолом низу (Св. Ап. Петар и Ап. Павле, Св. Теодор Тирон, Св. Отац Николај, Св. Арсеније-Св. Сава архиепископ српски-Св. Симеон, Св. Три јерарха Св. Василије Велики-Св. Јован Златоусти-Св. Григорије Богослов, Св. Јован Крститељ) као и три иконе истих димензија, Тајна вечера, Јудин пољубац, Прање ногу, које ће заједно са претходним, добити своје место у горњој зони нове олтарске преграде баричког храма.

Трећи аутор дворског иконостаса, постаје 1838. године Димитрије Јакшић, најмлађи је потомак сликарске породице Јакшић, пореклом из банатског села Бела Црква, чији чланови припадају ретким војвођанским молерима који су још за владе Карађорђа прешли у Србију. Име родоначелника Симеона Јакшића и његовог сина Арсенија постаје познато после осликавања иконостаса у Поповици, Кличевцу, Кисиљеву, Смољинцу и Поречу.

Стекавши прва сликарска искуства уз оца Арсенија, припадника такозваног прелазног периода, Димитрије наставља школовање на бечкој академији 1834. године, где назаренским сликарским схватањима допуњава искуство базирано на подједнакој примени барокних и класицистичких елемената.

Аутор особеног уметничког сензибилитета, неправедно потцењен и оспораван од већине

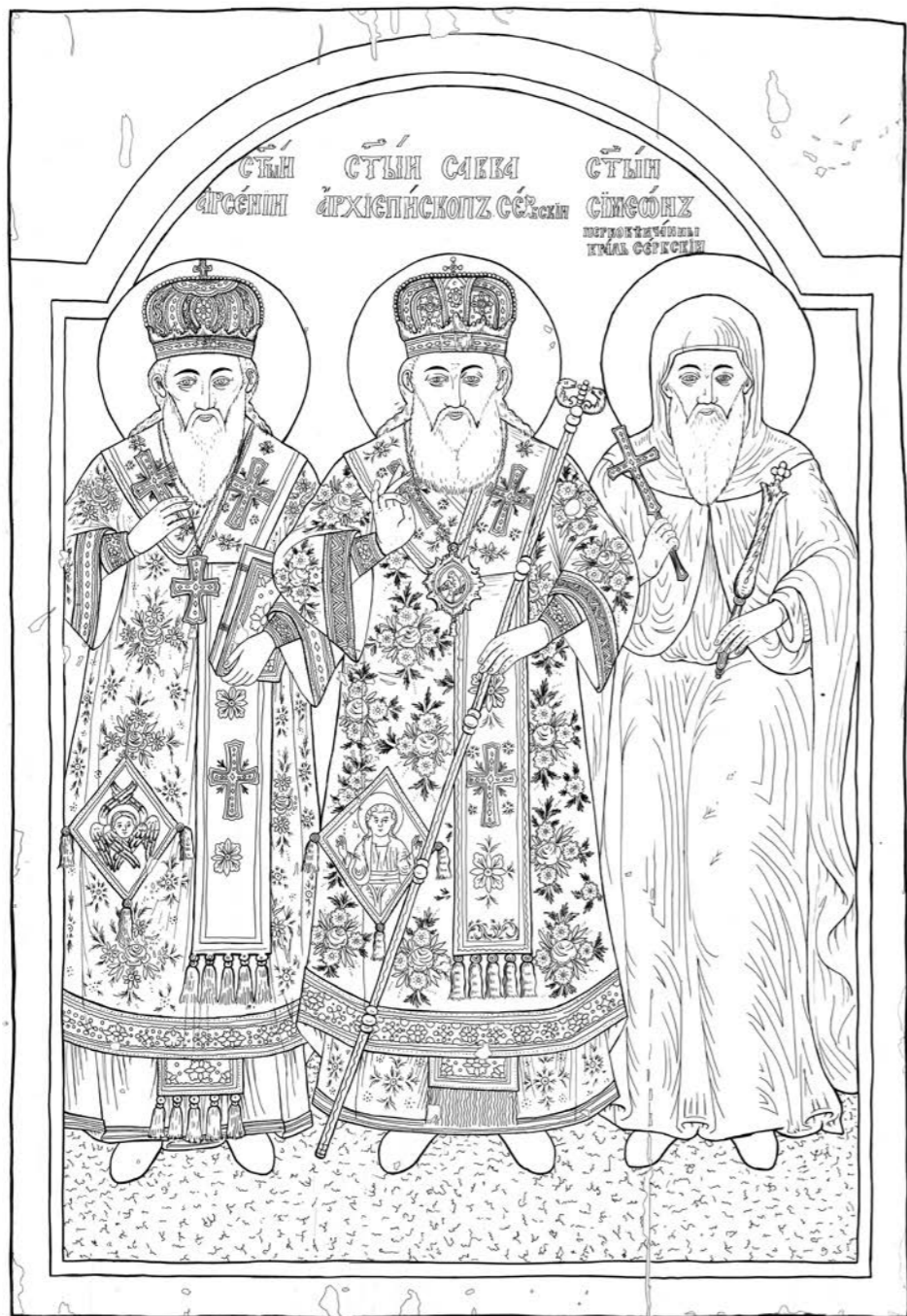
истраживача, на представама Богородице и Св. Јована Богослова у композицији Распећа Христовог, иако рађеним према предлошцима, показао је завидан сликарски таленат. Нагласио је драматичност тренутка пригушеним колоритом, истичући и усклађујући изражајност ликова са усковитланом драперијом. Прозрачни лазурни инкарнати и широко моделовани набори тканина, откривају посебно умеће сликања материје, чинећи фигуре светитеља бестелесним.

Димитрије Јакшић, прихвата се, осим представе Распећа на врху и осликавања Благовести на царским дверима, Св. Арханђела Михаила на јужним и Св. Архиђакона Стефана на северним дверима.

Представе са бочних двери одају умиренији сликарски темперамент, док се за Благовести, готово са сигурношћу може рећи да не представљају његов рад или су током времена претрпеле значајне интервенције.

Када су 1874. године Стева Тодоровић и Никола Марковић, започели осликавање новог "темпла" топчидерског храма, ова изузетна галерија иконописних дела пренета је у целости у скромну цркву села Барич, посвећену Покрову Пресвете Богородице чија је градња исте године завршена.

Иако иконографски неусклађен са затеченим иконама баричког храма, овај особени ансамбл дворске капеле, постављен на постојећу олтарску преграду, чинио је са скромним ентеријером цркве, лишеним сваког украса, уз пригушени сјај злата и обиље колорита на иконостасу, изузетно допадљиву целину. У том стању, затечен је 2003. године приликом допуне документације за пројекат Кнез Милош као ктитор који је спроводио Републички завод за заштиту споменика културе Београд.

Исте године, најугроженији делови иконостаса допремљени су у атеље Републичког завода у циљу спровођења конзерваторско рестураторског поступка, а од 2005. године, према расположивим средствима, поступно и остатак икона. Барички храм Покрова Пресвете Богородице је захваљујући овој сликарској целини, одлуком Владе Србије 2006. године утврђен за споменик културе.

Истовремено, на баричкој олтарској прегради уочене су и издвојене четири иконе изведене у техници уља на платну, приближно истих димензија које су очигледно чиниле део непознате олтарске преграде. Сличног сликарског манира, мада не представљају дело једног уметника, настале су по свој прилици на током 19. века. После спроведних конзерваторско рестураторско конзерваторских радова, икона Крунисања Богородице, враћена је на првобитну средишњу позицију, у горњој зони иконостаса, а остале три, Крштење Христово, Вазнесење Христово и Христ благосиља симболе еухаристије красе простор црквене канцеларије баричког храма.

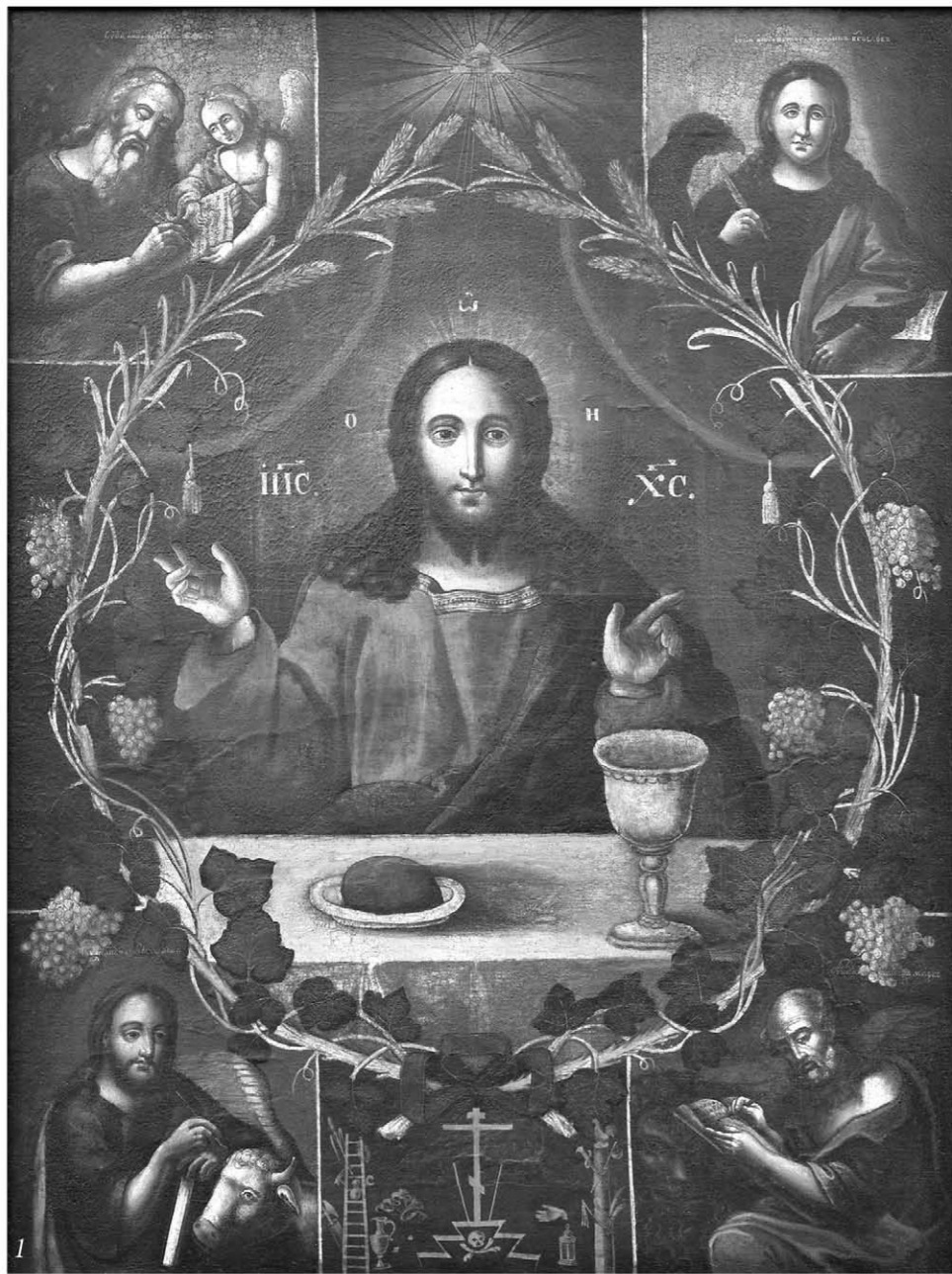
Овом приликом, после завршених конзерваторско рестураторских радова у атељеу Републичког завода, који су спроведени на олтарској прегради баричког храма Покрова Пресвете Богородице, јавности се представља целина доње зоне иконостаса. Горња зона, која обухвата низ Великих празника, апостолски низ, средишњу икону Крунисања Богородице, као и крст са Распећем Христовим и представама Богородице и Св. Јована Богослова враћена је у баричку цркву и постављена на нову конструкцију иконостаса.

Иако олтарска преграда неће бити приказана у целини, иконе тројице аутора биће подједанко заступљени на изложби, која, сходно томе обухвата:

- Димитрије Јакшић, северне двери са представом Св. Арханђела Михаила, царске двери са композицијом Благовести, јужне двери са фигуром Св. Стефана,
- Константин Лекић, престоње иконе Богородице на престолу и Исуса Христа на престолу,
- Јован Стергевић, Јања Молер, 9 икона великог формата,
- непознати аутори, Крштење Христово, Вазнесење Христово и Христ благосиља симболе еухаристије

Бранислава Поповић
Ивана Продановић-Ранковић

1. Христос саобележјима евхаристије после радова 2. Христос саобележјима евхаристије пре радова 3. Фиксирање у вакум столу 4. Уклањање нечистоћа растварачима 5. Дублирање 6. Деталј слике са нанетом сликарском основом на оштећењима

НОВИ ЖИВОТ ИКОНА ИЗ ДВОРСКЕ ЦРКВЕ МИЛОША ОБРЕНОВИЋА

Иконостас цркве у Баричу
конзерваторско-рестаураторски радови

У галерији Универзитетске библиотеке Светозар Марковић у Београду 17. децембра 2013. године, после конзерваторско-рестаураторских радова у Републичком заводу за заштиту споменика културе, први пут ће бити изложене иконе из Топчидерске цркве Светог Петра и Павла, дворске цркве Милоша Обреновића, које су 1874. године пренете на иконостас цркве Покрова Пресвете Богородице у Баричу.

Конзерваторско-рестаураторски радови су почели 2003. године на преслицама, иконама из зоне Распећа са представама Богородице и Светог Јована Богослова. Оне су раније скинуте са иконостаса, пошто је дрвени носач овалних икона на преслици Богородице пукао на три дела, а преслици Светог Јована Богослова недостајао је цео десни део по вертикали, као и делови дубореза.

ЗАТЕЧЕНО СТАЊЕ ИКОНОСТАСА

Иконостас је широк 770 cm, а висок преко 550 cm. Конструкција је носила 64 иконе различитих формата и то 58 икона на дрвеном носачу, 5 икона на платну и 1 на папиру. На горњој греди је постављено Распеће са позлаћеним дуборезом. Конструкција иконостаса обојена је масном бојом разли-

читих сивих нијанси у више слојева. Иконе нису имале своја лежишта, него су са предње стране уз горњу и доњу ивицу укуцане дебелим гвозденим клиновима у конструкцију. Све иконе, осим престоних, поређане су без међупростора, једна уз другу. На иконостасу није било престоне иконе посвећене Покрову Пресвете Богородице, патрону цркве, као ни иконе Јеванђелисте Марка, који се слави као преслава. На тим местима су се налазиле новије иконе мањих формата различитих аутора. Хоризонталне украсне лајсне између низова икона биле су оштећене целом дужином, тако да је профил лајсне неуједначен, као и дебљина више накнадних бојених премаза. Горња лајсна је на средини била исечена да би се уклопило Распеће, нешто већих димензија од простора у који се умеће.

Иконе су биле прекривене слојем чађи и прашине са лица и полеђине, а посебно оне у горњим зонама. Већина икона има пукотине дрвеног носача по вертикали. Бојени слој са основом је нестабилан на расушеним носачима, на појединим иконама потклубучен и оштећен до губљења фрагмената. Нарочито су угрожене иконе из сокла, Јудин пољубац и Прање ногу. Њихов носач је пукао по вертикали на два места, где недостају већи фрагменти бојеног слоја. Приликом стављања на овај иконостас

одсечене су им горња и доња бордура. Царске двери су биле у лошем стању, јер је бојени слој веома угрожен. Има оштећења како механичког порекла, тако и услед старења материјала. Делови дубореза недостају, а позлата је покривена слојевима оксидисале бронзе. На престоним иконама бојени слој је био прекривен наслагама нечистоћа, нестабилан је, испуцао и са мрљама од уља из кандила. Бочне двери су биле такође у тешком стању, са бројним механичким оштећењима и наслагама нечистоћа. Бојени слој је на више места био нестабилан, нарочито у доњим деловима, где је дошло до љуспања и отпадања фрагмената.

Конзерваторско-рестаураторски радови

Иконе су поступно демонтиране са иконостаса и припремане за транспорт у атеље Републичког завода, сходно расположивим средствима. Ту су обављене физичко-хемијске анализе, конзервација и рестаурација свих икона и дубореза, што је прећено одговарајућом текстуалном и фотодокументацијом.

Физичко-хемијска анализа

У оквиру истраживачких радова на конзервацији и рестаурацији икона и иконостаса цркве у Баричу извршена је физичко-хемијска анализа. Урађена је карактеризација подлоге и пигмената бојеног слоја икона као и позлате иконостаса. Коришћене су технике оптичке микроскопије у одбијеном светлу, класична хемијска анализа и микроскопске реакције бојења агенсима специфичним за историјска везива.

Показало се да је препаратūra анализираних икона кредно-туткална, док је везиво бојеног слоја јајчаног типа. Детектовани црвени пигменти су вермилион (HgS) и печени окер ($\alpha\text{-Fe}_2\text{O}_3$), зелени вердигрис ($\text{Cu}(\text{CH}_3\text{COO})_2$), док је пигмент жутог тона златни или жути окер (FeOON). Ореоли светитеља су позлаћени (Слика 2. Попречни пресек позлате на ореолу).

Узорак узет са бордуре бочних двери на којима је приказан арханђео Михајло указује на накнадну интервенцију. На слоју препаратуре видљив је слој зеленог пигмента, преко њега је тамни слој гаражи и прљавштине, а следе слој нове препаратуре преко које је танак слој зеленог пигмента (Слика 3. Попречни пресек са бордуре – Двери, Арханђео Михајло).

Стратиграфија узорака са царских двери показује присуство обе врсте позлате, болусне и микстионске (Слике попречних пресека приказане су на колорним странама), као и рестаураторску интервенцију, где је преко оригинала приметан накнадни припремни слој и нови слој злата.

Конзерваторско-рестаураторски радови на иконама на дрвету

Урађени су следећи радови:

- фиксиран је бојени слој како би се извели столарски радови;
- урађена је реконструкција и спајање поломљених делова носача столарским туткалом, доградња делова икона и дубореза са ојачавањем помоћу типлова, машиница и пакница;
- очишћене су насlage нечистоћа са бојеног слоја и позлаћеног дубореза употребом различитих смеша растварача и гелова. На неким местима, нарочито при ивицама, механички су уклањане насlage скалпелом. Насlage бронзе и нечистоћа на површинама са позлатом најлакше су уклоњене скидом, ацетоном или раствором разблаженог диметилформамида у вајтспириту;
- на оштећеним местима је нанета кредно-туткална основа, која је полирана у складу са површином бојеног слоја и нанет је полисаж;
- урађен је ретуш на оштећењима у складу са колоритом иконе;
- нанет је лак у два слоја и икона је враћена на одговарајуће место на иконостасу, чије је коначно место одредио стручни тим. Радови су почели на преслицама са пред-

СТРАНА 16.
Крунисање Богородице,
деталји пре, у току и
после радова.

СТРАНА 17.
Крштење Христово
деталји пре, у току и
после конзерваторско
рестаураторских радова.

ставама Богородице и светог Јована Богослова, а затим по зонама и то према степену угрожености. Изведе ни су утврђеним конзерваторско-рестаураторским поступцима на свим слојевима икона.

Затим су завршени радови на апостолским и иконама Великих празника. Зона апостола (4. ред икона, димензија 49,5 x 36 cm): Тома, Јаков, Андреј, Матеј, Марко, Петар, Христос Сведржитељ, Света Тројца, Павле, Јован, Лука,

Симон, Вартоломеј и Филип. Зону Великих празника (3. ред икона) чине иконе истих димензија: Рођење Богородице, Ваведење, Благовести, Рођење Христово, Сретење, Крштење Христово, Преображење, Цвети, Васкрсење Лазарево, Васкрсење Христово, Силазак Светог Духа, Неверовање Томино, Нерукотворени убрус и Успење Богородице.

Због недостатка простора у депоу и атељеу Републичког завода, ове иконе су после завршетка радова постављене на нову конструкцију иконостаса. Завршена је конструкција горње половине иконостаса и иконе су постављене у своја лежишта по иконографском распореду.

Крунисање Богородице је икона настала 1836. године и дело је непознатог сликара. Насликана је уљем на платну, димензија 113 x 78,5 cm. Налазила се у централном делу горње зоне иконостаса, испод Распећа, а око ње су бочно постављене иконе са представама апостола и празника.

КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКИ РАДОВИ НА КОНСТРУКЦИЈИ ИКОНОСТАСА

Старо лице иконостаса је уклоњено и на носећој конструкцији је направљено ново. Нова једноставна конструкција у складу је са иконо-

стасима Милошевог доба и постојећих елемената украса старог иконостаса. Исправљене су деформације пада архитравне греде са северне стране. Поновљени су украси профилисаних лајсни са златним квадратима између зона икона. Такође је, после уклањања старих премаза, поновљен колорит откривеног првог слоја боје. Полеђина иконостаса је очишћена и офарбана у сиво, у складу са претходним стањем.

Крст са Распећем Христовим и представама Богородице и Светог Јована Богослова бочно причвршћен је на горњу греду конструкције на своја места. Распеће је постављено око 12 cm више и учвршћено сајлом на полеђини за свод. Постављене су иконе низа Великих празника и апостолски низ са средишњом иконом Крунисања Богородице у своја лежишта са позлаћеним рамовима. Припремљена је конструкција са свим носећим и украсним елементима за постављање свих икона на своја предвиђена места после изложбе.

Пошто су ове иконе постављене на своја места у горњем делу иконостаса, на изложби се не појављују као експонати, већ су приказане кроз документацију о конзерваторско-рестаураторским радовима.

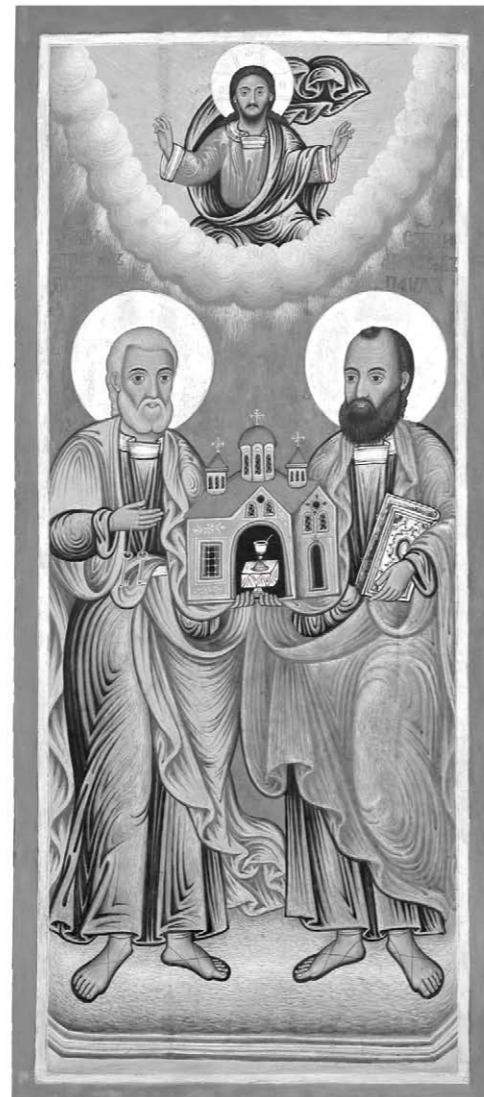
ИЗЛОЖБА ОБУХВАТА СЛЕДЕЋЕ ДЕЛОВЕ ИКОНОСТАСА:

- Девет икона великог формата, рад Јована Стергевића, Јање Молера. То су иконе: Свети Петар и Павле, Три српска светитеља, Свети Теодор Тирон, Прање ногу, Тајна вечера, Јудин пољубац, Свети Никола, Света три јерарха и Свети Јован
- Северне двери са представом арханђела

Михаила, царске двери са композицијом Благовести и јужне двери са представом светог архиђакона Стефана, рад Димитрија Јакшића

- Престоне иконе Богородице са Христом на престолу и Исуса Христа на престолу, рад Константина Лекића
- три слике на платну непознатог аутора: Крштење Христово, Вазнесење Христово и Христос са обележјима евхаристије

Иконе са представама Прање ногу и Јудин пољубац, из сокла, биле су у најтежем стању. Након фиксирања бојеног слоја, приступило се столарским радовима. Надограђени су недостајући делови икона са горње и доње стране. Израђени су нови кушаци од одговарајућег здравог дрвета, који прате кривину дрвеног носача иконе. Након надоградње делова носача враћен им је првобитни формат димензија 103 x 63 cm (пресечене, иконе су биле сведене на 76,5 x 63 cm). Бојени слој је био веома нестабилан и било је неопходно ињектирање у више наврата, што је нарочито било изражено на икони Прање ногу. Ињектирање је рађено топлим раствором туткалног везива, након чега су нестабилни делови притиснути врећицама са песком преко мелинекс фолије. Иконе су чишћене уз употребу одговарајућих растварача и механички. На места на којима је оштећен бојени слој заједно са подлогом, као и на надограђене делове нанета је имregnација за дрво, а затим и сликарска основа. Надограђени делови икона реконструисани су на основу података са оригинала, као и увидом у богати опус радова Јање Молера. Такође су иконе Светог Јована и Светог Петра и Павла затечене са одсеченим доњим делом, урађена је надоградња висине 6 cm, која је затим грундирана и ретуширана.

Свети Петар и Павле пре, у току столарских и после конзерваторско рестаураторских радова

КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКИ РАДОВИ НА СЛИКАМА НА ПЛАТНУ:

На иконостасу су се налазиле слике рађене у техници уља на платну. Представе на њима се нису виделе од дебелог слоја нечистоћа и чађи. Биле су у тешком стању деградације платна и свих слојева изазваних старњем материјала, погрешном манипулацијом и лошим климатским условима.

То су слике са представама: Вазнесење, Христос са обележјима евхаристије и Крштење. Све су дело непознатог руског сликара и истих су димензија (93 x 69 cm).

Конзерваторско-рестаураторски радови су били сложени, јер су захтевали консолидацију веома тешко деградираних слика. Било је неопходно да се уради дублирање у вакум-столу. Везиво које је употребљено је провидно, термопластично и у блажем раствору је нането за фиксирање бојеног слоја, а јачи раствор је нанет за импрегнацију платна и дублирање. Коришћена је Beva 371 и њој компатибилна Beva D 8 S. Уклањање нечистоћа са бојеног слоја је обављено поступно, због старих нестручних премаза сунцокретовим уљем. Коришћени су одговарајући растварачи којима је уклоњен и стари, веома потамнели лак. Ретуш оштећених делова бојеног слоја је урађен реверзибилним бојама.

Ове три слике Вазнесење, Христос са обележјима евхаристије и Крштење су после конзерваторско-рестаураторских радова су постављене у епархијски дом.

После изложбе ће се све иконе вратити на иконостас на своја одговарајућа места и у предвиђена лежишта. Са лица, свака икона има свој позлаћени рам. Зоне икона су одвојене профилисаним лајснама по узору на предходне.

Иконостас је сада целина, стилски уједначен и са исправљеном конструкцијом архитравне греде. Иконе су после конзерваторско-рестаураторских радова поново синиле, као у време настанка у дворској цркви Милоша Обреновића и украсиле цркву у Баричу.

Ружица Васић

КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКЕ РАДОВЕ ИЗВЕО

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА
КУЛТУРЕ - БЕОГРАД

Директорка: Мирјана Андрић

Шеф одељења за сликарство: Војин Николић

Руководилац радова: Ружица Васић

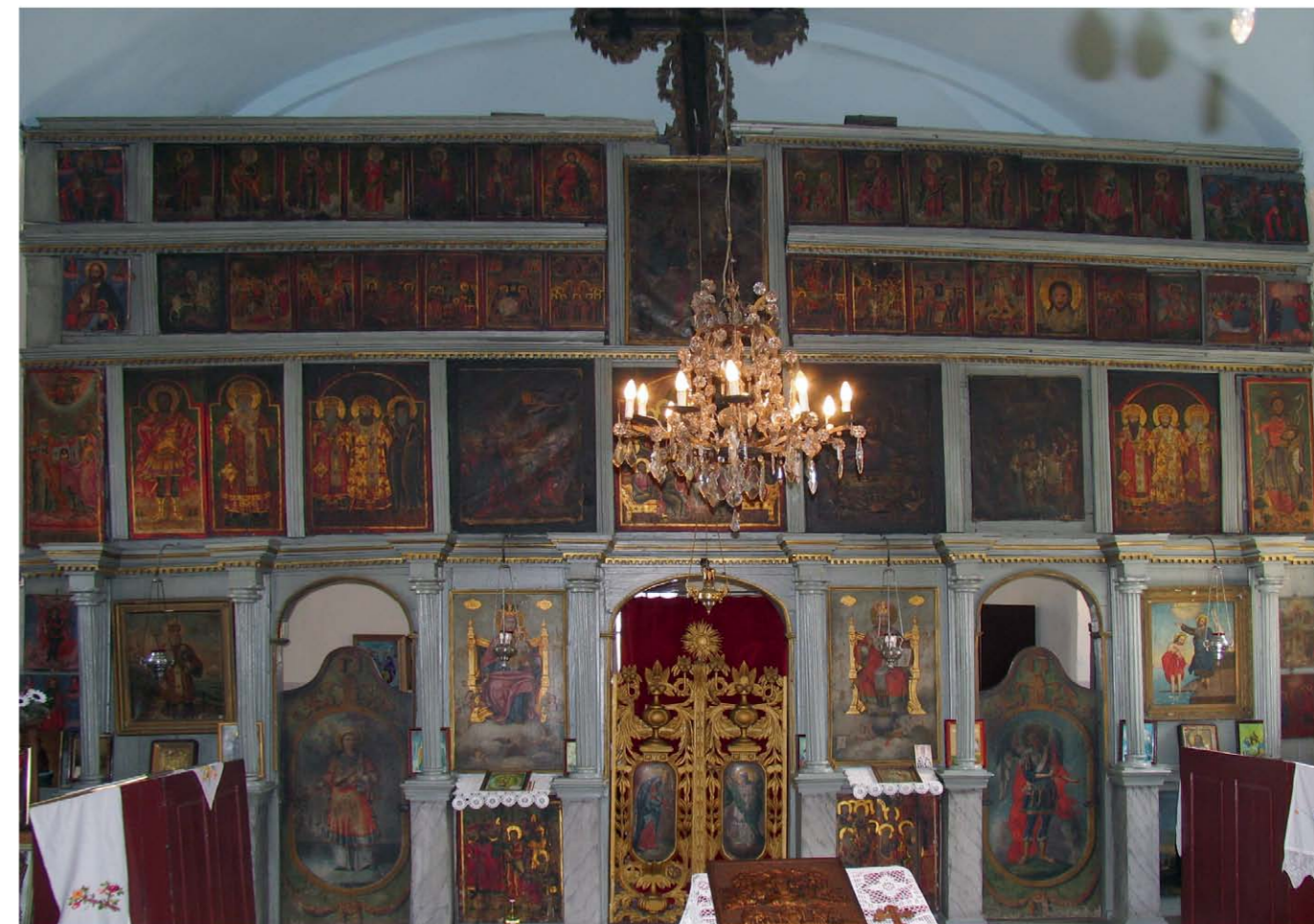
Сарадници: Маријана Протић, Немања Смичиклас,
мр Владимир Булајић, Александра Банковић,
Тијана Петровић, Татјана Филиповић, мр Јелена
Стефановић, Љубица Павловић, Ивана Поповић,
Филип Јанковић, Викторија Пејановић, Симон
Кузмановић, Ана Симанић, Катарина Стојановић

Физичко-хемијске анализе: Алекса Јеликић

Столарски радови на иконама: Драган Ратковић

Конструкција иконостаса: Драган Ратковић, Сима
Будиша, Немања Смичиклас, Маријана Протић

Фотографије: Павле Марјановић, Ружица Васић,
Немања Смичиклас

Изглед иконостаса пре радова

Северна страна иконостаса пре радова

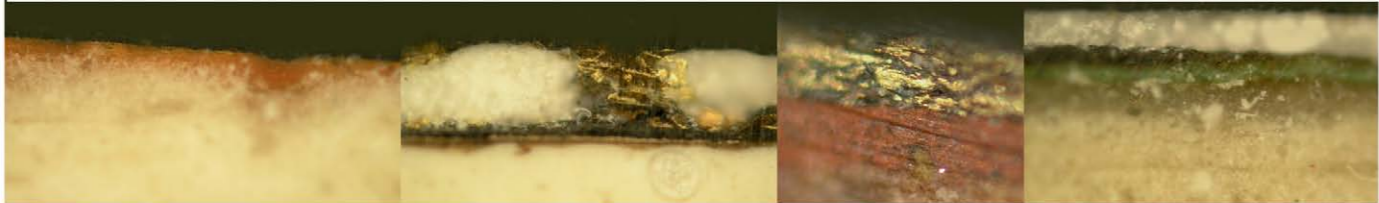
Детаљ са полеђине

Иконостас, горњи део после радова

Распеће пре радова и детаљи у току радова

Попречни пресеци позлате и бордуре

Богородица и Св.Јован из Распећа пре, у току и после радова

Апостол Лука пре, у току и после радова

Благовѣсти пре, у току и после радова пре радова

Апостол Филип пре, у току и после радова

Тѣмъ вечера пре и после радова

Јудин Пољубац пре, у току и после радова

Престона икона Христа пре, у току и после радова

Престона икона Богородица са Христом пре, у току и после радова

Свети Арханђео Михајло пре и после радова

Вазнесење пре и после радова

Царске двери у току и после радова

Библиографија
књига штампаних
од 1832. до 1839 године у
Књажеско-Србској Печатњи

из фонда

Универзитетске библиотеке

Светозар Марковић у Београду

М Г 598

TIROL, Dimitrije P., 1793-1857

Политическо землѡписаніе : за употребленіе србске младежи / одъ Димитрія П. Тирола. - У Београду : У Књажеско-Србској Књигопечатњи, 1832. - [4], 175, [16] стр. ; 24 cm
Новаковић 843; Кириловић 709; КНБС 2686; Панковић 766. - Приштампано: Књижевно објавленіе [на књигу] Немачка граматика. - Списак пренумераната. - Недостаје насловна страна, као и књижевни оглас за дело "Немачка граматика" од истог аутора: М Г 598: УБСМ.
COBISS.SR-ID 149823751

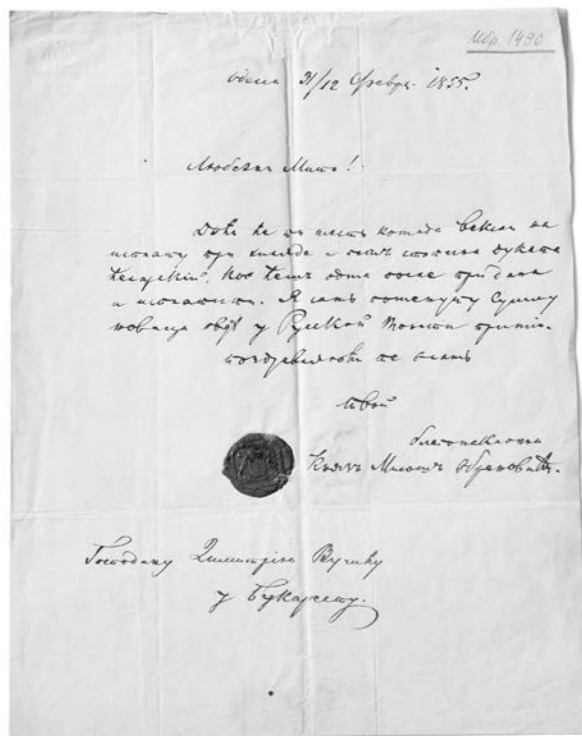
Т Р 185

KOVAČEVIĆ, Gavriilo, 1765-1832

[Србска стихотворенія] / сочинѣна одъ Ковачевића и Стаматовића. - 2. изд. - У Београду : трошкомъ Глигорія Возаровића, 1832. - 58, [2], VI, 61-76 стр. ; 22 cm

Стр. 45 и 46 су поновљене. - [Садржај:] Песма о случайной буни Срба противъ даія и о срећномъ изображеню њиной народны дѣла. Саставлѣна Гаврииломъ Ковачевићемъ. Садъ другій путъ издана трошкомъ Глигорія Возаровића, Књиговезца и Књигопродавца. У Београду. У Књажеско-Србској Печатњи. 1832. (стр. I-IV, 5-58) ; [Любими Сербли, Сербію обитающіи!] (стр. III-IV) ; Обсаждение Шабца (стр. 39-46) ; Обсаждение Београда (стр. 46-58) ; Србскомъ роду списано и посвећено одъ Н. Стаматовића [песма] (стр. [1-2], 61-76) ; [...Н. отъ Стаматовичъ, Войникъ Аустрійскій : Любезный роде и общество] (стр. I-VI).

COBISS.SR-ID 104056588

Т Р 602/3

STEJIĆ, Jovan, 1803-1853

[Забаве за разум и срце. Књ. 3], Саборъ истине и науке / одъ Јована Стеића, Доктора Медицине. - У Београду : у Княжеско-Србској Књигопечатњи, 1832. - [2], 224, [16] стр. ; 21 см

Новаковић 840; Кириловић 704 и 606; КНБС 2572; Панковић 690. - Јединствени ств. насл. дат према Кириловићу. - Списак пренумераната. - Садржи и: Прилогъ : Јуначке песме србскога народа: Васоевић Стево ; Женитба Кралъвића Марка ; Воинъ и Богдан Уячић, и силный Асан-ага ; Марко и Андрија Кралъвић, и Бегъ Подунавацъ ; Ђурица Войвода ; Паша и Ватрићи.

COBISS.SR-ID 37413895

Т Р 958

ZUBAN, Lazo, 1795-1850

Брачный поклонъ младыма супружницыма, заручницыма и оныма кои мысле то да буду / Лаза Зубана, по М. Х. Ф. Т. Фоигту. - У Београду : У Княжеско-Србској Књигопечатњи, 1833. - [8], 129, [15] стр. ; 22 см

Кириловић 721; КНБС 840; Панковић 777. - Приштампано: Књижевно објавленіе. - Погрешно пагиниране стр. 65-128 као 64-127. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 37941767

Т Р 1011

ZORIĆ, Georgije L.

Руководство къ ариѳметики за княжеско-србске школе. [Часть 1] / составіо Георгій Зорићъ. - У Београду : у Княжеско-Србској Типографіи, 1833. - [2], 70 стр. ; 20 см

COBISS.SR-ID 149959436

Т Р 326

ЗЛАТНЫЙ изворъ домостроительства или Лондонскіи фамилиарни рецепти и новоизобрѣтене тайне природе : за сва стая людій къ возвышенію домостроительства и художества. Часть 1 / съ Енглеzкогъ езика на Немецкій, а съ овогъ на Србскій преведено Іоаномъ Николићемъ, Конціпістомъ Народногъ Суда Србскогъ. - У Београду : У Княжеско-Србској Типографіи, 1833. - XVI, 128, [19] стр. ; 20 см

Новаковић 871; Кириловић 720; КНБС 815; Панковић 791. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 34256903

Т Р 148/1

Т Р 148/1 а

VIDAKOVIĆ, Milovan, 1780-1841

Исторіа славено-србскога народа. Часть 1, Отъ начала народа до силнаго Стефана, перваго Цара Србскога / из разныхъ Ауктора по Раичу и другихъ нѣких собрана, и на простый діалектъ сербскій списана Милованомъ Видаковичемъ, Профессоромъ. - У Београду : У Княжеско-Србској Типографіи, 1833. - XIV, 176 стр. ; 22 см

Новаковић 847; Панковић 770; Кириловић 714.

COBISS.SR-ID 36479751

Т Р 148/2

Т Р 148/2 а

VIDAKOVIĆ, Milovan, 1780-1841

Исторія славено-сербскаго народа. Часть 2, Отъ Цара Стефана Силнаго до смерти Стефана Деспота Сербскаго / изъ разныхъ Ауктора по Раичу и другихъ нѣкихъ собрана, и на простый діалектъ сербскій списана Милованомъ Видаковичемъ, Профессоромъ. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - [2], IV, 169 стр. ; 22 см

Новаковић 923; Кириловић 714 и 765; КНБС 316; Панковић 770 и 839.

COBISS.SR-ID 124357383

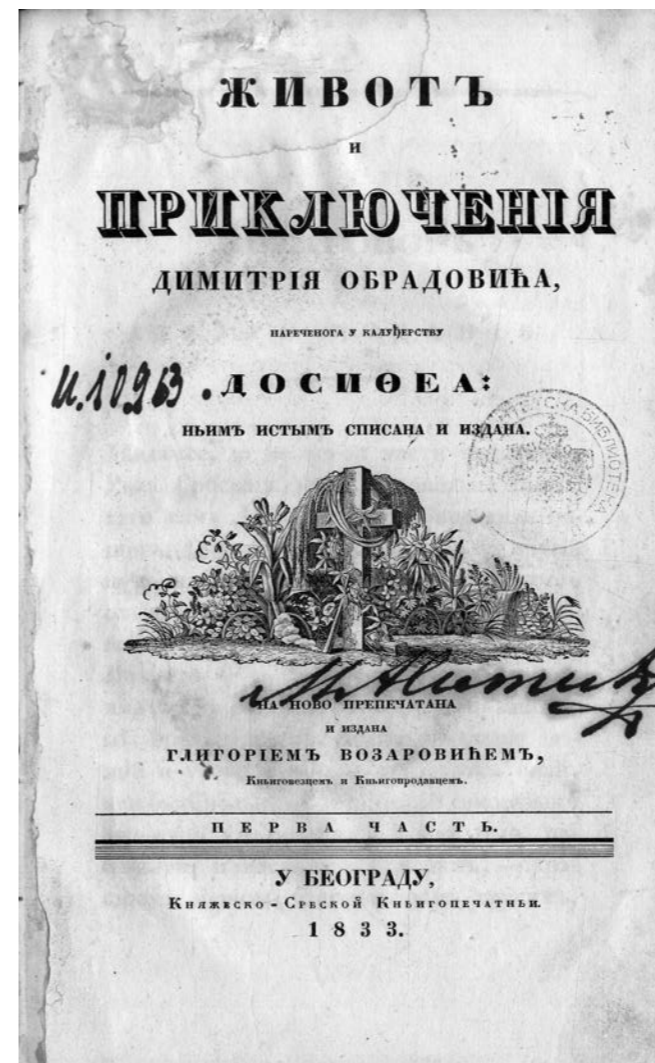
Т Р 148/3

VIDAKOVIĆ, Milovan, 1780-1841

Исторія славено-сербскаго народа. Часть 3, О владѣнію Деспотовъ дома Бранковича, отъ Георгіа I. даже до Георгіа, послѣднегъ Деспота и Графа / У кратко изъ Гд. Раича изведена, изяснена и на простое у Сербовъ нарѣчіе списана Видаковичемъ, Профессоромъ. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - VI, 162 стр. ; 22 см

Новаковић 923; Кириловић 4680; КНБС 316; Панковић 770 и 839.

COBISS.SR-ID 124407815

Т Р 148/4

VIDAKOVIĆ, Milovan, 1780-1841

Исторія славено-сербскаго народа. Часть 4, а) о состоянію Сербовъ у Унгаріи после рата на Мухачкомъ полю. б) о Георгію (II) Бранковичу, Деспоту Сербскомъ, даже до нашего времена / списана Милованомъ Видаковичемъ Профессоромъ. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Княгопечатни, 1833. - VI, 195 стр. ; 22 см

Новаковић 982; Кириловић 714 и 805; КНБС 316; Панковић 770 и 900.

COBISS.SR-ID 124410887

Т Р 1097/1

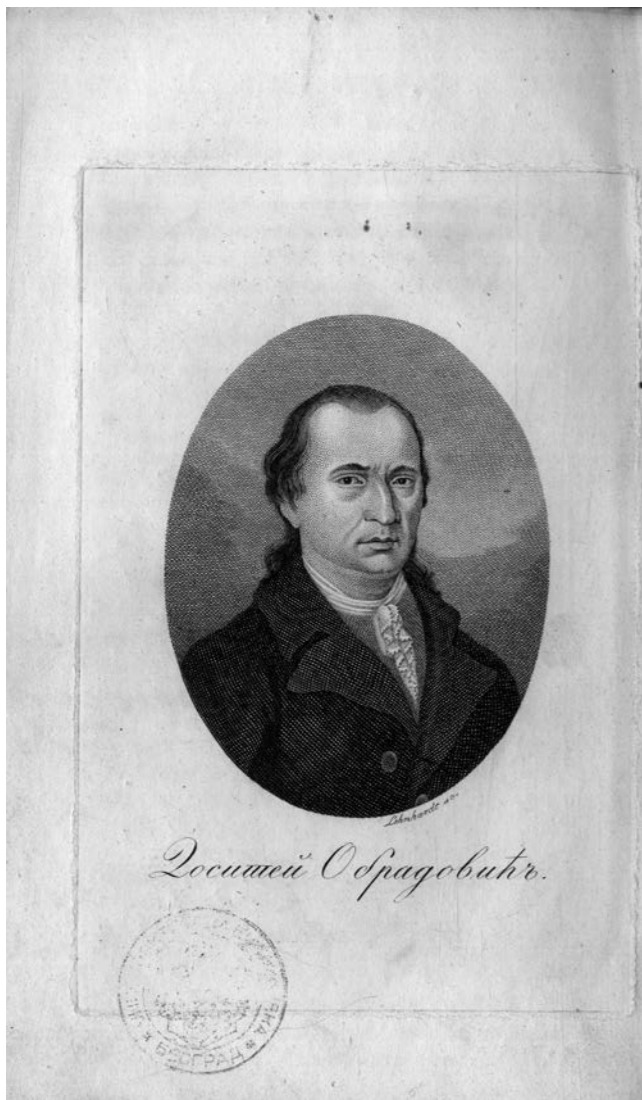
М ПБ14 175/1

OBRADOVIĆ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіоеа Обрадовића]. Часть 1, Животъ и приключенія Димитрія Обрадовића, нареченога у калуѣрству Досіоеа нымъ истымъ списана и издана. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Београду : [у] Княжеско-Србской Княгопечатни, 1833. - XXIII, 138, [14] стр., [1] лист с портретомъ аутора ; 22 см

Новаковић 872; Кириловић 732; КНБС 1809; Панковић 792. - Списак пренумераната. - Садржи и: Пѣсна на инсуррекцію Сербіановъ, Сербіи и храбримъ Ея витезовомъ и чадомъ, и богопомагаему ихъ Воеводи, господину Георгію Петровичу, посвећена ; Г. Арсенія Θεодоровића ... Припѣвъ къ образу г. Досіоеа Обрадовића, нымъ живописанному. - Недостају стр.: I-II: ПБ14 175/1: УБСМ

COBISS.SR-ID 60454919

Т Р 1097/2
Т Р 1097/2 а
М ПБ14 175/2

OBRADOVIĆ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 2, Писма Досіѡеа Обрадовића, као продуженіе Живота и приключенія нѣговы. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Београду : у Княжеско-Србской Типографіи, 1833. - VIII, 206, [10] стр. ; 22 см

Новаковић 873; Кириловић 734; КНБС 1809; Панковић 794. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 26405383

Т Р 1097/3
М ПБ14 175/3

OBRADOVIĆ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 3, Езопове и прочихъ разныхъ баснотворцевъ, съ различны езика на славеносербскій езикъ преведене, садъ првый редъ съ наравоучителнима, полезнима изясненіяма и наставленіяма издана и сербской юности посвећене басне. - На ново препечатане и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Београду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1833. - VIII, 309, [10] стр. ; 22 см

Новаковић 874; Кириловић 733; КНБС 1809; Панковић 793. - "Musarum sacerdos virginibus puerisquee santo, Мусей свештеникъ девойчицамъ и децы я поемъ." --> насл. стр. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 25851399

Т Р 1097/4
М ПБ14 175/4

OBRADOVIĆ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 4, Совѣти здраваго разума Досіѡеемъ Обрадовићемъ сло-жени. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Типографіи, 1834. - VIII, 104, [10] стр. ; 22 см

Новаковић 875; Кириловић 735; КНБС 1809; Панковић 795. - Јединствени ств. насл. дат према КНБС. - На насл. стр. год. издавања је 1833. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60518407

Т Р 1097/5
М ПБ14 175/5

OBRADOVIĆ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 5, Етіка или Філософія морална / по системи г. Соаве Досіѡеемъ Обрадовићемъ издана. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Крагуевцу : у Княжеско-Србской Типографіи, 1834. - VIII, 148, [10] стр. ; 21 см

Новаковић 906; Кириловић 753; КНБС 1809; Панковић 825. - Јединствен ств. насл. дат према КНБС. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60482311

Т Р 1097/6
М ПБ14 175/6

ОБРАДОВИЋ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 6, Собрание разныхъ нравоучительныхъ вещей / въ ползу и увеселеніе Досіѡеемъ Обрадовићемъ. - На ново препечатано и издано Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Београду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - X, 365, [11] стр. ; 22 см

Новаковић 939; Кириловић 772; КНБС 1809; Панковић 853. - Јединствени ств. насл. дат према КНБС. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60569607

Т Р 1097/7
М ПБ14 175/7

ОБРАДОВИЋ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 7, Мезимаць : Часть втора Собрания разныхъ нравоучительныхъ вещей въ ползу и увеселеніе. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Бѡограду : у Княжеско-србской типографіи, 1836. - 167, [8] стр. ; 22 см

Новаковић 969; Кириловић 794; КНБС 1809; Панковић 885. - Јединствени ств. насл. дат према КНБС. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60579335

Т Р 1097/8
М ПБ14 175/8

ОБРАДОВИЋ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 8, Христоиѡія сирѣчь Благіи обычаи и Вѣнаць одѣ алфавита : юности сербской посвећена дѣлца. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Бѡограду : у Княжеско-србской типографіи, 1836. - 72, [10] стр. ; 22 см

Новаковић 968; Кириловић 796; КНБС 1809; Панковић 886. - Јединствени ств. насл. дат према КНБС. - Предговоръ / Констант. Пеичићъ, П. лѣт. Лѣк. Учен: стр. 3-16. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60583687

Т Р 1097/9

ОБРАДОВИЋ, Dositej, 1742-1811

[Дѣла Досіѡеа Обрадовића]. Часть 9, Првенаць. Вжица или Досіѡ. Буквица. - На ново препечатана и издана Глигоріемъ Возаровићемъ. - У Бѡограду : у Княжеско-србской типографіи, 1836. - 136, [10] стр. ; 22 см

Новаковић 970; Кириловић 795; КНБС 1809; Панковић 887. - Јединствени ств. насл. дат према КНБС. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 60607495

Т Р 212

VUKMIROVIЋ, Josif

Фронисісь и Софія : една поучителна преповѣдка / сочинѣна Јосифомъ Вукмировићемъ, Игуманом, Святаго Монастира Никола. - У Крагуевцу : у Княжеско-Србской Типографіи, 1834. - 24 стр. ; 15 см

COBISS.SR-ID 149969932

Т Р 1389/2
М ПБ5 60/2
М ИО 898

IVANOVIĆ, Jevtimije, 1773-1849

Новый Плутархъ или Кратко описаніе славнѣйши людѣи свѣю народа одъ древнѣйши времена до данасъ. Часть 2 / по Бланшару свободно преведенъ и новыма Біографіама умноженъ Евѳиміемъ Ивановиѳемъ.... - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Типографіи, 1834. - VIII, 204, [2] стр. ; 20 см

Новаковић 895; Кириловић 748; КНБС 842; Панковић 817.

COBISS.SR-ID 89870087

Т Р 1132

SRBIJA. Zakoni

Уредба за гашенѣ пожара. - [Крагујевац : б. и., 1834]. - 3 стр. ; 40 см

Насл. над текстом. - "Дано у Крагуевцу 7га Ноемвра 1834. Ђ. Протић, Попечитель внутре-ныи Дѣла." --> на крају текста.

COBISS.SR-ID 150179847

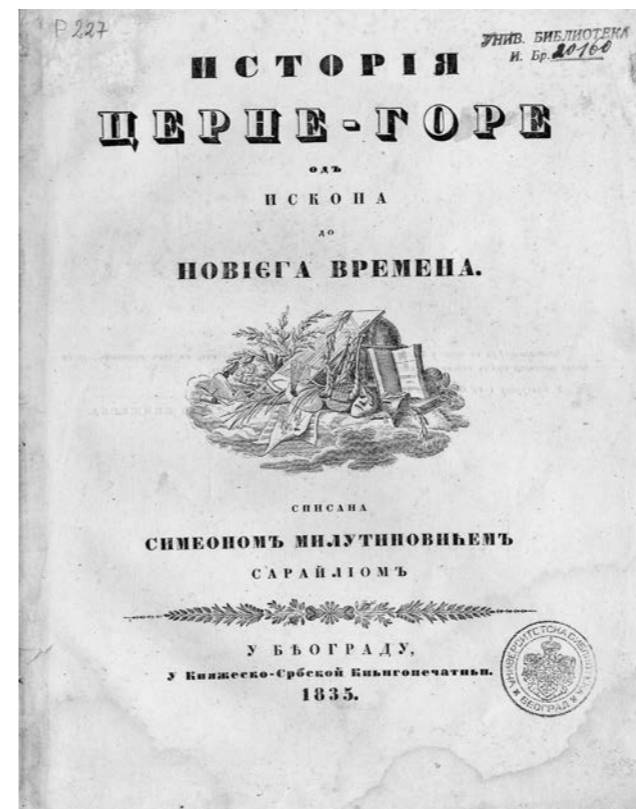
Т Р 422/2

LESAGE, Alain-René, 1668-1747

Ле Сажовъ Жиль Блазъ Сантиланацъ. Часть 2 / Съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Секретаръ Суда Народнаго Србскога. - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Типографіи, 1834. - 160 стр. ; 21 см

Новаковић 894; Кириловић 725 и 749; КНБС 1333; Панковић 778 и 816.

COBISS.SR-ID 136100103

Т Р 422/3

Т Р 422/3 а

LESAGE, Alain-René, 1668-1747

Ле Сажовъ Жиль Блазъ Сантиланацъ. Часть 3 / съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Секретаръ Княжеско-Србскога управителнога Совѣта. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1836. - 150, [9] стр. ; 21 см

Новаковић 955; Кириловић 725 и 791; КНБС 1333; Панковић 778 и 872.

COBISS.SR-ID 136098311

Т Р 422/4

LESAGE, Alain-René, 1668-1747

Ле Сажовъ Жиль Блазъ Сантиланацъ. Часть 4 / съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Секретаръ Княжеско-Србскога Управителнога Совѣта. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1836. - 157, [11] стр. ; 21 см

Новаковић 955; Кириловић 725 и 791; КНБС 1333; Панковић 778 и 872.

COBISS.SR-ID 136110343

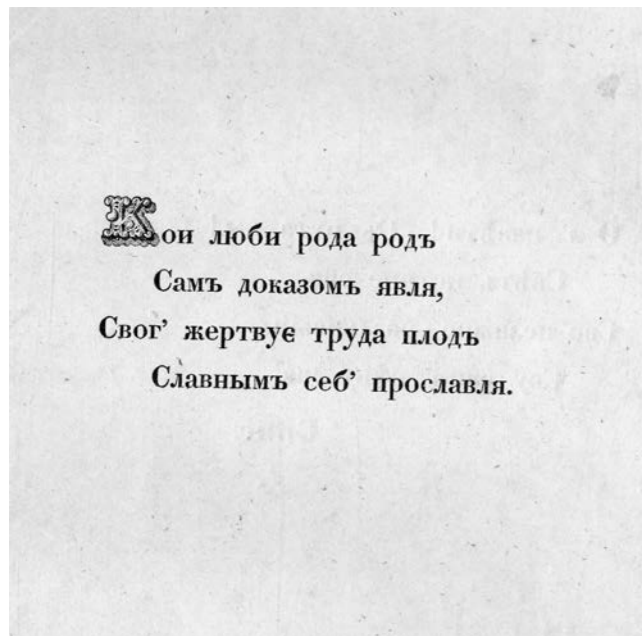
Т Р 422/5

LESAGE, Alain-René, 1668-1747

Ле Сажовъ Жиль Блазъ Сантиланацъ. Часть 5 / съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Секретаръ Княжеско-Србскога Управителнога Совѣта. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1836. - 150, [11] стр. ; 21 см

Новаковић 955; Кириловић 725 и 791; КНБС 1333; Панковић 778 и 872.

COBISS.SR-ID 136150023

Т Р 422/6

LESAGE, Alain-René, 1668-1747

Ле Сажовъ Жиль Блазъ Сантилианаць. Часть 6 / съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Секретаръ Княжеско-Србскога Управителнога Совѣта. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1836. - 136, [13] стр. ; 21 см

Новаковић 955; Кириловић 725 и 791; КНБС 1333; Панковић 778 и 872.

COBISS.SR-ID 136150279

Т Р 1516

ЧАСОСЛОВЪ : во оупотребленіе с(ва)тыа православныа церкви восточнаго вѣроисповѣданіа. - Въ Крагуевцѣ : въ Княжеско-Србской книгопечатни, 1834. - Стр. а-тки [тј. 1-328] ; 20 см

КНБС 2909. - Насл. стр. и текст штампани у црној и црвеној боји.

COBISS.SR-ID 2244103

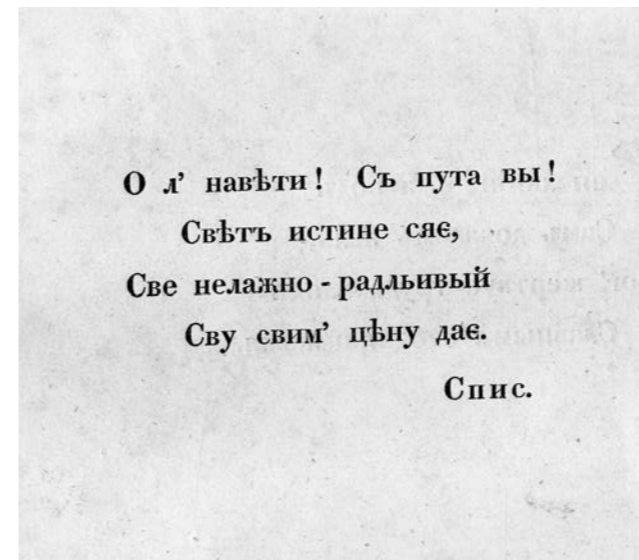
Т Р 995

MILOŠ Obrenović, srpski knez, 1780-1860

Слово србскога княза Милоша Теодоровића Обреновића, читано Скупштине народа србскога 1-га Февруарія 1834. у Крагуевцу. - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Књигопечатњи, 1834. - 8 стр. : илустр. ; 30 см

Новаковић 912. - "Додатакъ къ Новинама Србскимъ одъ 10. Февруарія 1834. № 6." --> стр. 8.

COBISS.SR-ID 138007559

Т Р 798

MILOŠ Obrenović, srpski knez, 1780-1860

Слово србскога княза Милоша Теодоровића Обреновића, читано при одпуштаню Скупштине народа србскога 4-га Февруарія 1835. у Крагуевцу. - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Књигопечатњи, 1835. - [2], 4 стр. ; 27 см

COBISS.SR-ID 9333511

Т Р 2198

УСТАВЪ Княжества Сербіе : Изданъ и заклетвомъ потврѣенъ о Сретенской скупштини 1835 год. - У Крагуевцу : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - 12 стр. ; 40 см

Новаковић 947; Панковић 865.

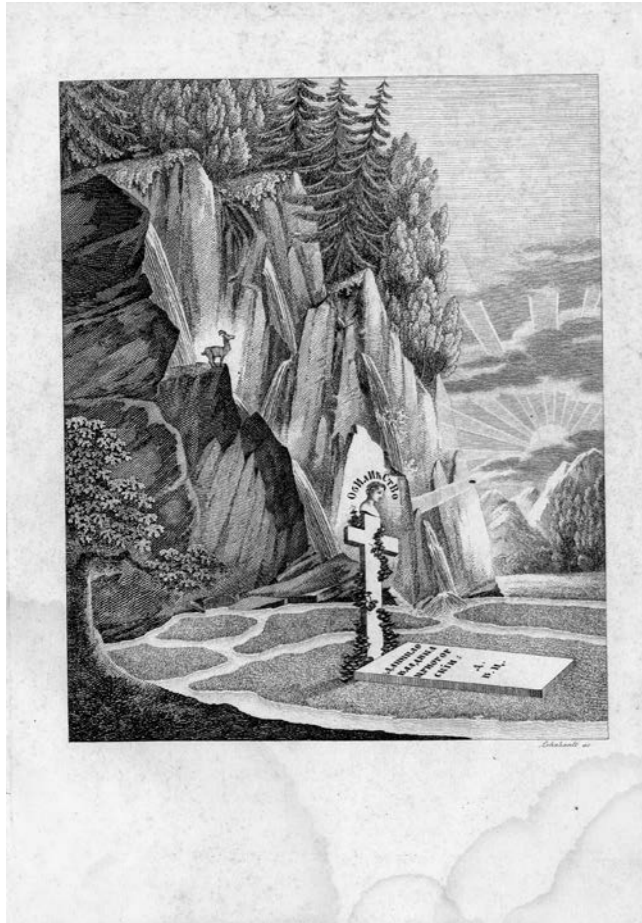
COBISS.SR-ID 150291719

Т Р 1643

ЖЕРТВА Авраамова и Собесѣдованіе грѣшника съ Богоматерію. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - 62 стр. ; 20 см

"Препечатано трошкомъ Глигорія Возаровића, Књиговезца и Књигопродавца." --> насл. стр. - Према 1. изд., преводилац је Вићентије Ракић.

COBISS.SR-ID 1024039845

Т Р 227
М ПБ10 352
НК ПБ22 635

MILUTINOVIĆ-Sarajlija, Sima, 1791-1847

Исторія Церне-Горе одъ искона до новіега времена / списана Симеономъ Милутиновићемъ Сарайлиомъ. - У Бѣограду : у Княжеско-Србской Кньгопечатни, 1835. - VIII, 120, [1] стр., [1] лист с таблом, [1] пресавијен лист с факс. рукописа ; 26 см

Доступно и на: <http://phaidrabg.bg.ac.rs/o:4281>.

- Текст штампан црквеном и грађанском ћир.

COBISS.SR-ID 39310599

Т Р 455

PAVLOVIĆ, Hristaki Georgiev, 1804-1848

Разговорникъ Греко-болгарскій за оныя, кои-то желять Греческій языкъ, да се научать при кого-то една кратка Болгарска исторія приложисе / собранъ и сочиненъ отъ Христакѣ П. Дупничанина Учителя въ Славено-Еллинското въ Сищовъ училище ; кой-то сега перво на свѣтъ издава го. Предстоявалъ и исправлялъ шура неговъ Іяковъ Иліевичъ С. - Въ Белградѣ : У Княжеско-Србской Типографіи, 1835. - VI, [2], 96 стр. : вињете ; 20 см

Стр. III-VI: Предисловіе возлюбленнѣйши мои единокорни! / Христак П. - [Садржај:] Азбука Греческа: стр. [1-2] ; Рѣчи отъ кои-то се составляютъ слѣдователни-те разговори: стр. 1-94 ; Сокращенна Болгарска исторія: стр. 95-96.

COBISS.SR-ID 150047500

Текст цензуре из тог времена сл. 1

Т Р 358

Книга сѣд, содержащаа СЛОУЖБЫ съ житіемъ преподобнагъ и в(о)гоноснагъ о(т)ца нашегъ Іоанна Рылскагъ чюдотворца / исправленнаа ѿ древныхъ рукописей Неофитомъ Іеромонахомъ. - Въ Бѣлградѣ : въ Типографіи Княжеско-Србской, 1836. - Листови [а]-д [тј. 1-4], [а]-ѣ [тј. 1-60] : илустр. ; 29 см

КНБС 2481.

COBISS.SR-ID 174040844

Т Р 1598

KOVAČEVIĆ, Gavriilo, 1765-1832

Сраженіе страшно и грозно между Србљима и Турцѣма на полю Косову подъ князомъ Лазаромъ, случившесе 1389-мъ лѣту юнія 15 дана / састављено Гавриломъ Ковачевићемъ 1805. - Наново препечатано и издано Глигоріемъ Возаровићемъ, Кньговецемъ и Кньгопродавцемъ. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской Кньгопечатни, 1836. - 87 стр. ; 19 см

КНБС 1186; Панковић 877. - Недостају стр. 1-14: Т Р 1598: УБСМ.

COBISS.SR-ID 138095367

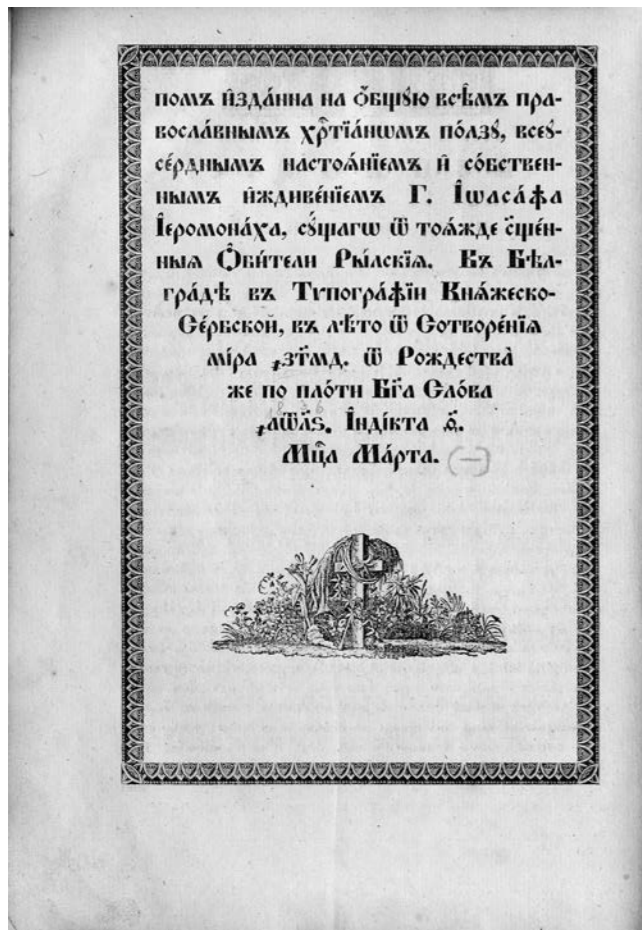
Т Р 502

VIDAKOVIĆ, Milovan, 1780-1841

Усамленый юноша : повѣсть нравоучителна отъ Милова Видаковића. - Препечатана. - У Бѣограду : У Княжеско-Србской кньгопечатни, 1836. - [2], 159, [9] стр. ; 21 см

Новаковић 953; КНБС 331; Панковић 868. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 89642759

Текст цензуре из
тог времена сл. 2

Т Р 689

RADIŠIĆ, Vukašin

Грчка читаоница за употреблѣние србске младежи / справлѣна одъ Вукашина Радишића, Профессора Грчкогъ языка у Княжеско-Србской Гимнаси, у Крагуевцу. - У Београду : У Княжеско-Србской Тыпографіи, 1837. - [2], 180 стр. ; 19 см

Новаковић 1008; КНБС 2267; Панковић 931.

- Спор. насл. стр. и текст публикације на грч. језику. - Изјаснѣние Србскимъ языкомъ у овой књижицы налазећий се речій: стр. 109-180

811.14'02(082.2)

COBISS.SR-ID 146734599

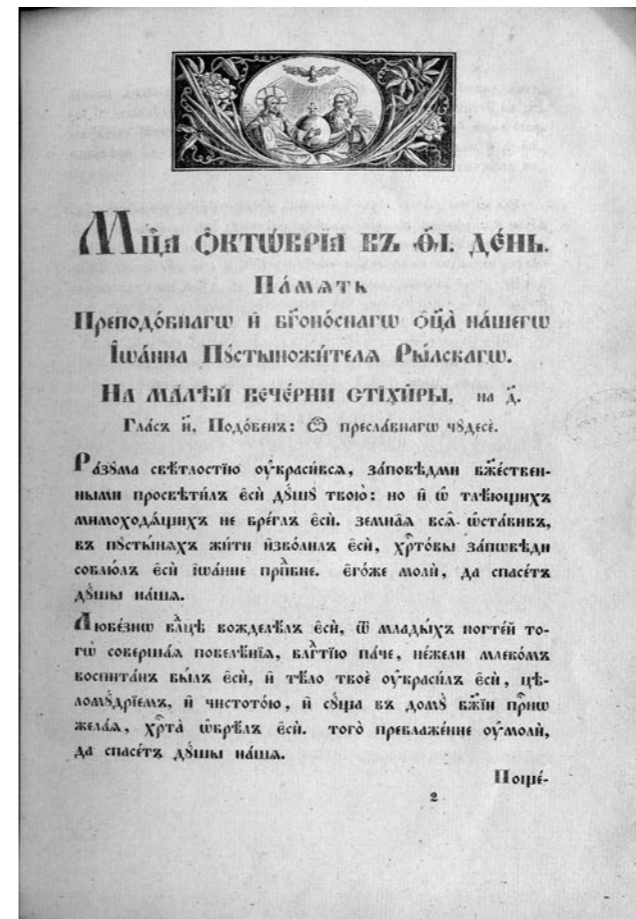
Т Р 1387

TEODOROVIC, Atanasije

Исторія Руссіе, кою е, одъ основанія Русскогъ Государства до данашнѣгъ времена преславно владѣтельствоуѣгъ Императора и Самодержца Всероссійскогъ Николая I. Павловића, по различнымъ Списательима на кратко извео, и на Сербскій свѣтъ издао Аѳанасій Теоодоровићъ.... - У Бѣограду : Печатана у Княжеско-Сербской Типогтафії, 1837. - [12], X, 169 [тј. 219], [29] стр. ; 22 см

Новаковић 1016; Кириловић 812; КНБС 2668; Панковић 937. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 57445895

Т Р 1659

RAKIĆ, Vićentije, 1750-1818

Житіе иже во свѣтѣхъ отца нашегъ Васіліа Великагъ архієпископа Кесаріи Каппадокіиска / сочиненное стіхами Вікентіємъ Ракичемъ Фенечкимъ.... - Въ Бѣограде : въ Княжеско-Сербской книгопечатни, 1837. - Стр. [а]-сі [тј. 1-16], [1] ; 25 см

Новаковић 1009; Кириловић 829; КНБС 2323; Панковић 932. - Штампано двостубачно.

COBISS.SR-ID 62863367

Т Р 1648

ЋОБИЋ, Dimitrije, 1808-1886

Огледало дѣтскогъ воспитанія, или Начинъ, по коемъ родители свою дечицу достождно воспитавати, и пакъ дечица свое родителѣ пристойно любити и почитавати дужни есу / сочинѣно Димитриємъ Чобичемъ Нормалнымъ учителѣмъ при церкви Свято-Николаев. Земунской. - У Бѣограду : у Княжеско-Сербской Книгопечатни, 1837. - [3], X, 116, [5] стр. ; 18 см

Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 100530956

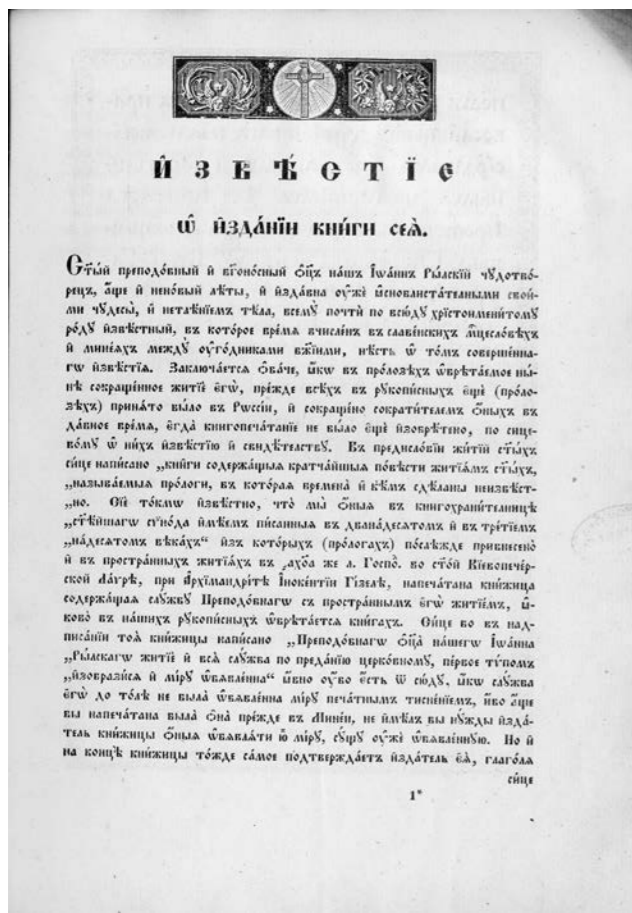
Т Р 858/1

ZORIĆ, Georgije L.

Руководство къ ариѳметики за Княжеско-сербске школе / составіо Георгій Л. Зорићъ, воспитатель княжевића сербскій. Часть 1. - У Бѣограду : у Княжеско-Сербской Книгопечатни, 1837. - IV, 70 стр. ; 18 см

Штампано са: Ариѳметика. Часть 2.

COBISS.SR-ID 98840076

T P 858/2

ZORIĆ, Georgije L.

Ариѳметика. Часть 2. - [У Бѳограду : у Княжеско-Србской Кньигопечатнѳи, 1837]. - IV, 136 стр. ; 18 см

Штампано са: Руководство къ ариѳметики за княжеско-сербске школе. Часть 1.

COBISS.SR-ID 98844940

T P 692

AGAPIJE Landos Krićanin

Θαυμασια της υτεραυιασ Θεοτοκου сiесть Чоудеса Пресвѳтыѳа Богородицы / преведенныѳ съ Греческагѳ Викентѳемъ Ракичемъ Фенечкимъ, ефимерѳемъ Цркве Славено-Сервскѳа храма с(вѳ)тагѳа Спирѳидона чѳдотворца въ Трѳестѳь соушцыѳ ; на захтеванѳ г. Θομι Милиновича, кѳнца И гражданина Трѳестинскагѳ, и егѳже иждивенѳемъ на Тѳтѳь издата. - Препечатана трошкомъ Георг ѳа П. Марковича, рожденогъ у Новомъ Пазарѳ, а здѳ называется Попадичѳ. - Въ Бѳлградѳ : Въ Княжеско-Сервской книгопечатни, 1837. - Стр. [а]- и [т]. 1-8], 164, [1] ; 24 см

Новаковић 1010; Кириловић 803; Панковић 933. - Аутор дат према Кириловићу. - "Писано въ Трѳестѳь, 1808. лѳта М(есе)ца Јаннѳарѳа 24. начато, февѳарѳа же 11. вкончато"--> насл. стр.

COBISS.SR-ID 62855687

T P 491

SHERIDAN, Richard Brinsley, 1751-1816

Пизарро : жалостива игра у петъ дѳйствѳа / по Коцебуовомѳ Шпаньолци у Перу или Роллова смрть одѳ Рихарда Бринслая Шеридана ; съ немачкога превео Лазо Зубанѳ. - У Бѳограду : У Княжеско-Србской Кньигопечатнѳи, 1837. - 152, [1] стр. ; 17 см

Новаковић 988; Кириловић 842; КНБС 2981; Панковић 905.

COBISS.SR-ID 152212231

T P 709

GEORGIJEVIĆ, Gerasim, 1780-1849

Знаменитѳи догађаи новѳе србске исторѳе : на кратко у везаномъ и простомъ слогу / списани Герасѳимомъ Георгѳевићемъ епископомъ шабачкимъ. - У Бѳограду : Печатано при Княжеско-Србской Кньигопечатнѳи, 1838. - 124 стр., [2] листа с таблама : илустр. ; 22 см

СН 1022.

COBISS.SR-ID 65383175

T P 487

NIKOLIĆ, Atanasije, 1803-1882

Алгебра : устроена за употребленѳе слишателѳа фѳлософѳе у Лицеуму Княжества Сербѳе / одѳ Атанасѳа Нѳколића, Профессора Маѳематѳке у истомъ Лицеуму и Дѳпломатическогъ Землѳмѳра. - У Бѳограду : при Типографѳи Княжества Сербѳе, 1839. - [10], 249, [4] стр. ; 20 см

Новаковић 1086; Кириловић 901; КНБС 1730; Панковић 983. - Потпис Ђорђа С. Симића: Т Р 487: УБСМ.

COBISS.SR-ID 141814023

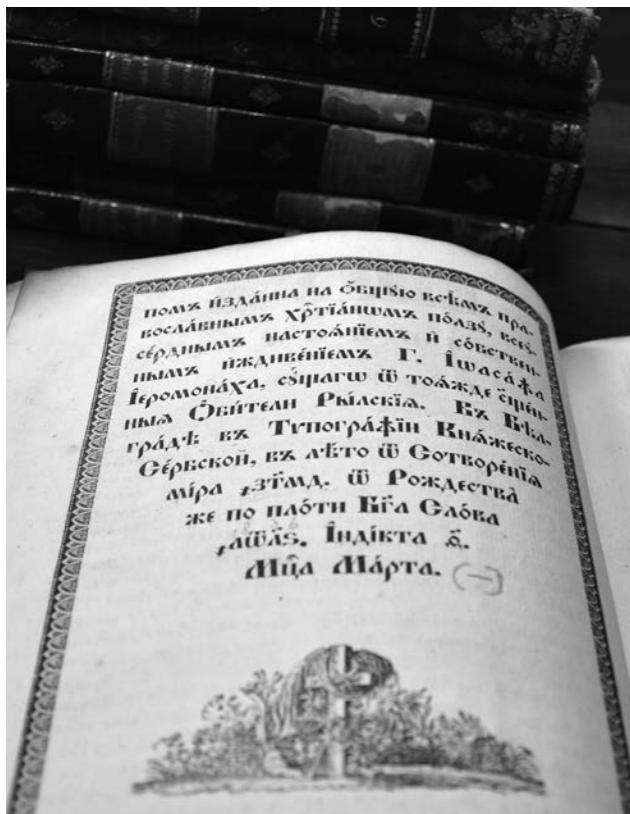
T P 1001

ISAILOVIĆ, Dimitrije, 1783-1853

Манѳа читаоница за начално упражненѳе младежи у нижима нормалнимъ школама Княжества Сербѳе. - У Бѳограду : при Княжеско-сербской кньигопечатнѳи, 1839. - 69 стр. ; 20 см

Новаковић 1106; Кириловић 898; КНБС 901; Панковић 980. - Аутор дат према КНБС.

COBISS.SR-ID 134300423

Т Р 588

FILIPOVIĆ, Jovan, 1819-1876

Філософія права / списана Јованомъ Філіпповићемъ, Канцеллістомъ Совета Књажества Србскогъ. - У Бѣограду : при Књажества србскогъ књигопечатњи, 1839. - 132, [12] стр. ; 22 см

Новаковић 1105; Кириловић 920; КНБС 2811; Панковић 999. - Списак пренумераната.

COBISS.SR-ID 50234887

Каталог *Сликаство и печатња Милошевог доба*, у издању Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду – биће штампан у години јубилеја двају писаца чији је изузетан утицај на промену токова српске књижевности, али и на културни развитак српскога народа неоспоран: Петра Петровића Његоша, писца утемељујућег значајна и Милоша Црњанског, писца чији је таленат истицао и његов вечити ривал Иво Андрић. Премда су живели у различитим вековима, оба писца су својим пером „бодрила” модерну просветитељску мисао и кроз своја дела нам помажу да чулно осетимо епоху у којој сада живимо. Управо на духовни препород српског народа подсећа нас и ауторка поменутог Каталога.

Дух и култура Милошевог доба представљени су кроз поједине елементе националне културе: *прилике, музика и позориште, сликарство, штампарство и издаваштво*. Осим историјских чињеница, и стилска усмереност текста враћа нас у Књажево време. Иако се намах чини да је текст архаичан и да има призвук славеносрбског језика, стилско опредељење ауторке Каталога недвосмислено је у сагласју са њеном намером да „очима београдске и српске јавности, макар донекле, приближи дух и културу тога времена”. Стилска усмереност показује и да је ауторка имплицитно поцртала једну од најзначајних мисија појединих посленика културе Милошеве епохе – реформисање српског књижевног језика.

У првом делу текста, посвећеном историјским догађањима, наглашено је да је стицање државне аутономије знатно допринело бржем развијању културе и просвете у Срба.

Поднаслов *О музици и позоришту* читаоцу пружа податке који су похрањени у архивима и који се ретко могу чути. Ауторка нас упознаје са тим да су у Милошево доба биле активне и позоришне трупе у пратњи „Књажевске банде”, да је Јосиф Шлезингер први српски професионални музичар, као и са тим које су и какве биле Књажеве навике током извођења представа.

Описујући сликарска дела у доба Милоша Обреновића, ауторка наглашава њихово необично умеће и њихову изузетну лепоту. Сем тога, истраживање о ондашњем сликарству допринело је успостављању сарадње између двеју овдашњих културних институција: Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” и Завода за заштиту споменика културе Србије.

Под поднасловима *О штампарству* и *О издаваштву* указано је на (не)прилике које су пратиле васпостављање прве српске печатње

и издаваштво тога доба. Посебно бисмо истакли податак, на који упућује ауторка, да *Књажеско-српска печатња*, потом *Државна штампарија*, послује и данас као *Београдски издавачко-графички завод*.

Изнесена запажања о каталогу *Сликаство и печатња Милошевог доба* указују на то да је овај текст написан – да се послужимо речима највећег српског просветитеља, Доситеја Обрадовића – *на ползну и за добробит* оних који желе да обогате своја сазнања о српској националној култури, али и не само њихову. Штавише, подсећање и указивање на историјске моменте у вези са развитком и утврђивањем појединих, можда и најбитнијих, елемената духовне културе, и то у времену када њене вредности нису превише значајне, засигурно има шири друштвени значај. Стога ми је посебно задовољство да читаоцима препоручим овај Каталог.

Др Јелена Стевановић, филолог